

# Περιεχόμενα

Πρόλογος στην ελληνική έκδοση 37

## ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

### Η ΑΡΧΗ 41

<b>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΙΣΑΓΩΓΗ</b> .....	42
<b>Δημόσια Οικονομική και Ιδεολογία</b> .....	44
Η οργανική άποψη για το κράτος .....	44
Η μηχανιστική άποψη για το κράτος .....	46
Η άποψη αυτού του βιβλίου .....	47
<b>Το κράτος με μια ματιά</b> .....	50
Το νομικό πλαίσιο .....	50
Τοπική αυτοδιοίκηση .....	52
Το μέγεθος του κράτους .....	53
Δαπάνες .....	54
Έσοδα .....	57
<b>Περίληψη</b> .....	59
<b>Ερωτήσεις για συζήτηση</b> .....	60
<b>Παράρτημα: Η διεξαγωγή έρευνας στη Δημόσια Οικονομική</b> .....	61
<b>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΘΕΤΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ</b> .....	63
<b>Ο ρόλος της θεωρίας</b> .....	64
<b>Αιτιώδης σχέση έναντι συσχέτισης</b> .....	67
<b>Μελέτες που βασίζονται σε πειράματα</b> .....	69
Η διεξαγωγή μιας μελέτης που βασίζεται στο πείραμα .....	71
Παγίδες των μελετών που βασίζονται στο πείραμα .....	71
<b>Μελέτες που βασίζονται στην παρατήρηση</b> .....	74
Διεξαγωγή μελέτης που βασίζεται σε παρατηρήσεις .....	76
Παγίδες των μελετών που βασίζεται σε παρατηρήσεις .....	78
<b>Οιονεί-πειραματικές μελέτες</b> .....	79
Διεξαγωγή μιας οιονεί-πειραματικής μελέτης .....	81

Παγίδες των οιονεί-πειραματικών μελετών . . . . .	86
<b>Συμπεράσματα . . . . .</b>	<b>87</b>
Περίληψη . . . . .	88
Ερωτήσεις για συζήτηση . . . . .	90
 <b>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΤΗΣ ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ . . . . .</b>	
	92
<b>Οικονομική της ευημερίας . . . . .</b>	<b>92</b>
Αμιγώς ανταλλακτική οικονομία . . . . .	93
Μια οικονομία παραγωγής . . . . .	101
<b>Το Πρώτο Θεμελιώδες θεώρημα της Οικονομικής της ευημερίας . . . . .</b>	<b>104</b>
<b>Δικαιοσύνη και το Δεύτερο Θεμελιώδες θεώρημα της Οικονομικής της ευημερίας . . . . .</b>	<b>106</b>
<b>Αποτυχία της αγοράς . . . . .</b>	<b>113</b>
Ισχύς στην αγορά . . . . .	113
Ανυπαρξία αγορών . . . . .	114
Ανακεφαλαίωση . . . . .	116
<b>Αξιολόγηση της Οικονομικής της ευημερίας . . . . .</b>	<b>117</b>
<b>Περίληψη . . . . .</b>	<b>119</b>
<b>Ερωτήσεις για συζήτηση . . . . .</b>	<b>120</b>

## ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

### ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ: ΔΗΜΟΣΙΑ ΑΓΑΘΑ ΚΑΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΤΗΤΕΣ 125

<b>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΔΗΜΟΣΙΑ ΑΓΑΘΑ . . . . .</b>	<b>126</b>
<b>Ορισμός των δημόσιων αγαθών . . . . .</b>	<b>126</b>
<b>Αποτελεσματική παροχή των δημόσιων αγαθών . . . . .</b>	<b>130</b>
Συναγωγή της συνθήκης αποτελεσματικότητας . . . . .	134
Προβλήματα με την επίτευξη αποτελεσματικότητας . . . . .	138
Παγκόσμιο σύστημα εντοπισμού θέσης . . . . .	140
Το πρόβλημα του δωρεάν χρήστη . . . . .	141

<b>Η συζήτηση για την ιδιωτικοποίηση</b>	143
Δημόσια και ιδιωτική παροχή	144
Δημόσια ή ιδιωτική παραγωγή;	146
Η ασφάλεια των αεροδρομίων πρέπει να παρέχεται από το κράτος ή τους ιδιώτες;	149
<b>Δημόσια αγαθά και δημόσια επιλογή</b>	151
<b>Περίληψη</b>	151
<b>Ερωτήσεις για συζήτηση</b>	152
<b>Παράρτημα: Μηχανισμοί αποκάλυψης των προτιμήσεων</b>	154
 <b>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΤΗΤΕΣ</b>	158
<b>Η φύση των εξωτερικοτήτων</b>	160
<b>Διαγραμματική ανάλυση</b>	163
Συνέπειες.	165
Ποια είναι η επίδραση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης στη δημόσια υγεία;	167
Η επίδραση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης στις τιμές των κατοικιών	171
Συμπέρασμα.	172
<b>Ιδιωτικές αντιδράσεις στις εξωτερικότητες</b>	173
Διαπραγματεύσεις (bargaining) και το θεώρημα του Coase	173
Συγχωνεύσεις	176
Κοινωνικές συμβάσεις	177
<b>Κρατικές αντιδράσεις στις εξωτερικότητες: Φόροι και επιδοτήσεις</b>	178
Φόροι	178
Επιδοτήσεις	181
<b>Κρατικές αντιδράσεις στις εξωτερικότητες: Τέλη στις εκπομπές ρύπων και η επιβολή ανώτατου ορίου εκπομπών και εμπορίας (cap-and-trade)</b>	183
Τέλη στις εκπομπές ρύπων	185
Τιμολόγηση της συμφόρησης	190
Ανώτατα όρια και εμπορία (Cap-and-trade)	191
Τέλος εκπομπών ρύπων έναντι συστήματος ανώτατων ορίων και εμπορίας	193

Μέθοδος εντολών και ελέγχου (command-and-control regulation) . . . . .	201
<b>Συνέπειες για την κατανομή του εισοδήματος . . . . .</b>	<b>204</b>
Ποιος ωφελείται; . . . . .	204
Ποιος επωμίζεται το κόστος; . . . . .	205
<b>Θετικές εξωτερικότητες . . . . .</b>	<b>206</b>
Μια επισήμανση . . . . .	208
<b>Περίληψη . . . . .</b>	<b>209</b>
<b>Ερωτήσεις για συζήτηση . . . . .</b>	<b>210</b>
 <b>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ . . . . .</b>	<b>216</b>
<b>Άμεση δημοκρατία . . . . .</b>	<b>217</b>
Κανόνες ομοφωνίας . . . . .	217
Πλειοψηφικοί κανόνες ψηφοφορίας . . . . .	220
Πολιτικές συμμαχίες (Logrolling) . . . . .	227
Το θεώρημα αδυναμίας του Arrow . . . . .	231
<b>Αντιπροσωπευτική δημοκρατία . . . . .</b>	<b>234</b>
Εκλεγμένοι πολιτικοί . . . . .	235
Δημόσιοι υπάλληλοι/γραφειοκράτες . . . . .	240
Ειδικά συμφέροντα . . . . .	244
Λοιποί παράγοντες . . . . .	251
<b>Ερμηνεία της μεγέθυνσης του κράτους . . . . .</b>	<b>252</b>
Έλεγχος της επέκτασης του κράτους . . . . .	258
Συμπεράσματα . . . . .	263
<b>Περίληψη . . . . .</b>	<b>264</b>
<b>Ερωτήσεις για συζήτηση . . . . .</b>	<b>265</b>
 <b>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ (ΠΑΙΔΕΙΑ) . . . . .</b>	<b>269</b>
<b>Δικαιολογώντας την κρατική παρέμβαση στην εκπαίδευση . . . . .</b>	<b>273</b>
Αποτελεί η εκπαίδευση δημόσιο αγαθό; . . . . .	273
Δημιουργεί η εκπαίδευση θετικές εξωτερικότητες; . . . . .	273
<b>Τι επιτυγχάνει η κρατική παρέμβαση στην παιδεία; . . . . .</b>	<b>278</b>
Εκτοπίζει η κρατική παρέμβαση την ιδιωτική εκπαίδευση; . . . . .	280

Βελτιώνουν οι κρατικές δαπάνες τα αποτελέσματα της παρεχόμενης εκπαίδευσης; . . . . .	282
Βελτιώνουν οι δαπάνες στην παιδεία τις επιδόσεις των μαθητών στα τεστ; . . . . .	283
Δημόσιες δαπάνες για την παιδεία και η ποιότητα της παρεχόμενης εκπαίδευσης . . . . .	287
Βελτιώνονται οι επιδόσεις των μαθητών στα τεστ όταν μειωθεί ο αριθμός των μαθητών ανά σχολική αίθουσα; . . . . .	288
Βελτιώνει η εκπαίδευση τις αποδοχές; . . . . .	291
<b>Νέες κατευθύνσεις για τη δημόσια παιδεία</b> . . . . .	294
Ειδικά σχολεία (charter schools) . . . . .	294
Κουπόνια (vouchers) . . . . .	296
Υποχρέωση λογοδοσίας των σχολείων . . . . .	299
<b>Περίληψη</b> . . . . .	301
<b>Ερωτήσεις για συζήτηση</b> . . . . .	302
<b>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8: ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΟΣΤΟΥΣ-ΟΦΕΛΟΥΣ</b> . . . . .	305
<b>Παρούσα αξία</b> . . . . .	306
Προβολή σημερινών χρημάτων στο μέλλον. . . . .	306
Προβολή μελλοντικών χρημάτων στο παρόν . . . . .	307
Πληθωρισμός . . . . .	309
<b>Αξιολόγηση επενδύσεων του ιδιωτικού τομέα</b> . . . . .	311
Εσωτερικός λόγος απόδοσης . . . . .	314
Λόγος οφέλους-κόστους . . . . .	315
<b>Προεξοφλητικό επιτόκιο για δημόσιες επενδύσεις</b> . . . . .	317
Επιτόκια με βάση τις αποδόσεις του ιδιωτικού τομέα . . . . .	317
Κοινωνικό προεξοφλητικό επιτόκιο . . . . .	319
Προεξόφληση δημόσιων επενδύσεων στην πράξη . . . . .	321
<b>Αποτίμηση ωφελειών και κόστους του Δημοσίου</b> . . . . .	324
Τιμές της αγοράς . . . . .	324
Προσαρμοσμένες τιμές της αγοράς . . . . .	325
Πλεόνασμα καταναλωτή . . . . .	327
<b>Συμπεράσματα από την οικονομική συμπεριφορά</b> . . . . .	329
<b>Αποτίμηση άσλων αγαθών</b> . . . . .	334
<b>Παιχνίδια που παίζουν οι αναλυτές κόστους-οφέλους</b> . . . . .	335
Το παιχνίδι της αλυσιδωτής αντίδρασης . . . . .	335

Το παιχνίδι της εργασίας . . . . .	336
Το παιχνίδι του διπλού υπολογισμού . . . . .	337
<b>Θέματα διανομής . . . . .</b>	<b>337</b>
<b>Αθεβαιότητα . . . . .</b>	<b>339</b>
<b>Μια εφαρμογή: Αξίζει η μείωση του αριθμού των μαθητών σε μια τάξη; . . . . .</b>	<b>341</b>
Προεξοφλητικό επιτόκιο . . . . .	342
Κόστη . . . . .	342
Οφέλη . . . . .	343
Τελικό κριτήριο και αξιολόγηση . . . . .	343
<b>Χρησιμοποίηση και (μη χρησιμοποίηση) από το κράτος . . . . .</b>	<b>345</b>
<b>Περίληψη . . . . .</b>	<b>346</b>
<b>Ερωτήσεις για συζήτηση . . . . .</b>	<b>347</b>
<b>Παράρτημα: Υπολογισμός της τιμής της ισοδύναμης βεβαιότητας . . . . .</b>	<b>350</b>

## ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

### ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ: ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ ΚΑΙ ΣΤΗΡΙΞΗ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ 355

<b>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9: ΑΓΟΡΑ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΥΓΕΙΑΣ . . . . .</b>	<b>356</b>
<b>Ποια η ιδιομορφία των υπηρεσιών υγείας; . . . . .</b>	<b>356</b>
Ο ρόλος της ασφάλισης . . . . .	358
Ο ρόλος της συγκέντρωσης κινδύνων . . . . .	366
Δυσμενής επιλογή στην αγορά ασφάλισης υγείας . . . . .	367
Σπειροειδής κατάρρευση στο Χάρβαρντ; . . . . .	371
Ασφάλιση και ηθικός κίνδυνος . . . . .	374
Άλλα προβλήματα πληροφόρησης στην αγορά υπηρεσιών υγείας . . . . .	386
Εξωτερικότητες της ιατρικής περιθαλψης . . . . .	388
<b>Είναι επιθυμητή η αποτελεσματική παροχή ιατρικής περιθαλψης; . . . . .</b>	<b>388</b>
Πατερναλισμός . . . . .	389
Το πρόβλημα των ανασφάλιστων . . . . .	389

Βελτιώνει η υγειονομική ασφάλιση την υγεία; . . . . .	390
Υψηλό κόστος υγειονομικής περίθαλψης . . . . .	393
<b>Περίληψη . . . . .</b>	<b>399</b>
<b>Ερωτήσεις για συζήτηση . . . . .</b>	<b>400</b>
 <b>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10: ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ . . . . .</b>	<b>403</b>
<b>Γιατί χρειάζεται η κοινωνική ασφάλιση; . . . . .</b>	<b>404</b>
Ομαλοποίηση κατανάλωσης και η αγορά για ασφάλειες	
Ισοβιότητας . . . . .	405
Δυσμενής επιλογή και η αγορά για ασφάλειες	
Ισοβιότητας . . . . .	407
Άλλοι λόγοι . . . . .	408
<b>Η δομή του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης . . . . .</b>	<b>412</b>
Ιστορική εξέλιξη του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης	
στην Ελλάδα . . . . .	412
Βασικές συνιστώσες . . . . .	413
Θέματα διανομής . . . . .	421
<b>Επιπτώσεις του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης</b>	
στην οικονομική συμπεριφορά . . . . .	427
Αποταμιευτική συμπεριφορά . . . . .	427
Μειώνει η κοινωνική ασφάλιση την ιδιωτική αποταμίευση; . . . . .	435
Αποφάσεις για τη συνταξιοδότηση . . . . .	437
Συνέπειες . . . . .	439
<b>Βιωσιμότητα του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης . . . . .</b>	<b>439</b>
<b>Μεταρρύθμιση του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης . . . . .</b>	<b>442</b>
<b>Να διατηρηθεί το υπάρχον σύστημα . . . . .</b>	<b>443</b>
<b>Να ιδιωτικοποιήσουμε το σύστημα; . . . . .</b>	<b>444</b>
Επίδραση στη διατηρησιμότητα . . . . .	445
<b>Συμπεράσματα . . . . .</b>	<b>451</b>
<b>Περίληψη . . . . .</b>	<b>452</b>
<b>Ερωτήσεις για συζήτηση . . . . .</b>	<b>455</b>
 <b>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 11: ΑΝΑΔΙΑΝΟΜΗ ΤΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ:</b>	
<b>ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ . . . . .</b>	<b>458</b>
<b>Η διανομή του εισοδήματος . . . . .</b>	<b>460</b>

Ερμηνεία των στατιστικών δεδομένων που αφορούν την εισοδηματική ανισότητα. . . . .	464
<b>Δικαιολογητική βάση για την αναδιανομή εισοδήματος . . . . .</b>	468
Απλός ωφελιμισμός (Simple Utilitarianism). . . . .	468
Το κριτήριο maxmin. . . . .	473
Αναδιανομή εισοδήματος αποτελεσματική κατά Pareto. . . . .	475
Μη ατομιστικές απόψεις . . . . .	477
Λοιπά θέματα. . . . .	479
<b>Επίπτωση των δαπανών . . . . .</b>	481
Εκτίμηση των επιπτώσεων στις σχετικές τιμές . . . . .	482
Δημόσια αγαθά . . . . .	483
Αποτίμηση των μεταβιβάσεων σε είδος. . . . .	483
Γιατί δίνονται παροχές σε είδος. . . . .	487
<b>Συμπέρασμα . . . . .</b>	489
<b>Περίληψη. . . . .</b>	490
<b>Ερωτήσεις για συζήτηση. . . . .</b>	491
<b>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 12: ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΗ ΦΤΩΧΕΙΑ ΣΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ . . . . .</b>	494
<b>Συντονισμός των πολιτικών ενάντια στη φτώχεια στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης. . . . .</b>	494
<b>Ορισμός και χρήση ορίων φτώχειας . . . . .</b>	496
<b>Προγράμματα κοινωνικών μεταβιθάσεων . . . . .</b>	498
Προγράμματα ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος . . . . .	498
<b>Στήριξη εισοδήματος και κίνητρα για εργασία. . . . .</b>	502
Τα βασικά διλήμματα . . . . .	502
Ανάλυση των κινήτρων προς εργασία . . . . .	504
Ασφάλιση κατά της ανεργίας . . . . .	513
<b>Βασικές παράμετροι των συστημάτων ασφάλισης κατά της ανεργίας στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης . . . . .</b>	514
Επιπτώσεις στο ποσοστό ανεργίας . . . . .	517
Στεγαστικά επιδόματα. . . . .	519
Οικογενειακά επιδόματα. . . . .	519

Επιδόματα μονογονεϊκών οικογενειών . . . . .	523
Επιδόματα εργασίας (employment-conditional benefits) . . . . .	523
<b>Σύνοψη . . . . .</b>	<b>524</b>
Άνιση οικονομική ανάπτυξη, άνιση ύφεση; . . . . .	527
<b>Περίληψη . . . . .</b>	<b>531</b>
<b>Ερωτήσεις για συζήτηση . . . . .</b>	<b>532</b>

## **ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ: ΜΕΡΙΚΑ ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ**

<b>ΜΙΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ . . . . .</b>	<b>535</b>
<b>Προσφορά και ζήτηση . . . . .</b>	<b>535</b>
Ζήτηση . . . . .	536
Προσφορά . . . . .	539
Ισορροπία . . . . .	541
Προσφορά και ζήτηση για εισροές . . . . .	543
Προσδιορισμός της μορφής της καμπύλης προσφοράς και της καμπύλης ζήτησης . . . . .	543
<b>Η θεωρία της επιλογής του καταναλωτή . . . . .</b>	<b>544</b>
Προτιμήσεις . . . . .	544
Εισοδηματικός περιορισμός . . . . .	550
Πώς προκύπτουν οι καμπύλες ζήτησης . . . . .	560
Αποτέλεσμα υποκατάστασης και αποτέλεσμα εισοδήματος . . . . .	561
<b>Οριακή ανάλυση . . . . .</b>	<b>563</b>
<b>Πλεόνασμα καταναλωτή και πλεόνασμα παραγωγού . . . . .</b>	<b>567</b>
Πλεόνασμα καταναλωτή . . . . .	567
Πλεόνασμα παραγωγού . . . . .	569

**Γλωσσάριο** 571

**Βιβλιογραφία και αναφορές** 583

# Περιεχόμενα

Πρόλογος στην Ελληνική έκδοση 37

## ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟ

### ΕΝΑ ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΦΟΡΩΝ 41

#### ΚΕΦΑΛΑΙΟ 13: ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΝΟΜΗ

Εισοδημάτος .....	42
Επίπτωση του φόρου: Γενικές παρατηρήσεις .....	43
Μόνον οι άνθρωποι μπορούν να επωμιστούν φόρους .....	44
Πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τόσο οι πιγές όσο και οι χρήσεις του εισοδήματος .....	45
Η επίπτωση εξαρτάται από τον τρόπο προσδιορισμού των τιμών .....	46
Η επίπτωση εξαρτάται από το πώς διατίθενται τα φορολογικά έσοδα .....	47
Η προοδευτικότητα του φόρου μπορεί να μετρηθεί με πολλούς τρόπους .....	48
Υποδείγματα μερικής ισορροπίας .....	51
Φόροι ανά μονάδα προϊόντος .....	51
Φόροι επί της αξίας .....	59
Φόροι στους συντελεστές παραγωγής .....	62
Φορολογία αγαθών σε αγορές χωρίς ανταγωνισμό .....	65
Φορολογία κερδών .....	69
Επίπτωση του φόρου και κεφαλαιοποίηση .....	71
Υποδείγματα γενικής ισορροπίας .....	73
Σχέσεις φορολογικής ισοδυναμίας .....	74
Το υπόδειγμα του Harberger .....	76
Ανάλυση διάφορων φόρων .....	78
Μερικές επεξηγήσεις .....	83
Μια εφαρμοσμένη μελέτη για τις επιπτώσεις των έμμεσων φόρων στην Ελλάδα .....	84

<b>Συμπεράσματα</b>	87
<b>Περίληψη</b>	88
<b>Ερωτήσεις για συζήτηση</b>	89

## **ΚΕΦΑΛΑΙΟ 14: ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ**

<b>Ορισμός του υπερβάλλοντος βάρους</b>	94
Ερωτήσεις και απαντήσεις	100
<b>Μέτρηση του υπερβάλλοντος βάρους με τις καμπύλες</b>	
<b>Ζήτησης</b>	107
Προϋπάρχουσες στρεβλώσεις	110
Το υπερβάλλον βάρος μιας επιδότησης	112
Το υπερβάλλον βάρος της φορολογίας εισοδήματος	115
<b>Διαφορική φορολόγηση εισροών</b>	117
<b>Έχει σημασία η αποτελεσματική φορολογία;</b>	122
<b>Περίληψη</b>	123
<b>Ερωτήσεις για συζήτηση</b>	123
<b>Παράρτημα Α: Ο τύπος για το υπερβάλλον βάρος</b>	126
<b>Παράρτημα Β: Πολλαπλοί φόροι και η θεωρία της δεύτερης άριστης λύσης</b>	127

## **ΚΕΦΑΛΑΙΟ 15: ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ**

<b>Άριστη φορολογία αγαθών</b>	130
Ο κανόνας του Ramsey	133
Διαστάσεις ισότητας	138
Σύνοψη	139
Εφαρμογή: Η φορολόγηση της οικογένειας	140
<b>Άριστη χρέωση του χρήστη</b>	142
Επισκόπηση	146
<b>Άριστη φορολογία εισοδήματος</b>	147
Το υπόδειγμα του Edgeworth	148
Σύγχρονες μελέτες	149

<b>Πολιτική και το πρόβλημα της χρονικής ασυνέπειας . . . . .</b>	153
<b>Άλλα κριτήρια για τον φορολογικό σχεδιασμό . . . . .</b>	156
Οριζόντια ισότητα . . . . .	156
Κόστος λειτουργίας του φορολογικού συστήματος . . . . .	161
Φοροδιαφυγή . . . . .	163
Αρχιτεκτονική φοροαποφυγή . . . . .	163
<b>Μια γενική επισκόπηση . . . . .</b>	174
<b>Περίληψη . . . . .</b>	175
<b>Ερωτήσεις για συζήτηση . . . . .</b>	176

## ΜΕΡΟΣ ΠΕΜΠΤΟ

### ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ 179

#### ΚΕΦΑΛΑΙΟ 16: Ο ΦΟΡΟΣ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΦΥΣΙΚΩΝ

<b>ΠΡΟΣΩΠΩΝ . . . . .</b>	180
<b>Βασική διάρθρωση του συστήματος φορολογίας εισοδήματος φυσικών προσώπων . . . . .</b>	181
<b>Ορισμός του εισοδήματος . . . . .</b>	183
Ποια είδη εισοδήματος περιλαμβάνονται στον ορισμό των Haig-Simons . . . . .	184
Μερικά πρακτικά και εννοιολογικά προβλήματα . . . . .	186
Αξιολόγηση του κριτηρίου των H-S . . . . .	187
<b>Είδη χρηματικού εισοδήματος που εξαιρούνται από τη φορολογική βάση . . . . .</b>	189
Αυτοτελής φορολόγηση εισοδημάτων . . . . .	189
Μερίσματα . . . . .	190
Υπεραξία κεφαλαίου . . . . .	191
Εργοδοτικές εισφορές σε συνταξιοδοτικά προγράμματα . . . . .	196
Δαπάνες απόκτησης εισοδήματος από ακίνητα, επιχειρήσεις και ελευθέρια επαγγέλματα . . . . .	196
Δωρεές και κληρονομιές . . . . .	197
<b>Απαλλαγές και εκπτώσεις . . . . .</b>	198
Αφορολόγητο ελάχιστο εισόδημα . . . . .	198

Εκπτώσεις δαπανών από το εισόδημα και μειώσεις φόρου . . . . .	200
Επίπτωση στη φορολογική βάση . . . . .	208
Φορολογικές δαπάνες . . . . .	208
Τεκμήρια δαπανών διαβίωσης και απόκτησης περιουσιακών στοιχείων . . . . .	210
<b>Δομή των φορολογικών συντελεστών . . . . .</b>	<b>211</b>
Φορολογικοί συντελεστές των προσωπικών εταιρειών, κοινοπραξιών, κ.λπ. . . . .	213
Πραγματικοί και θεσμοθετημένοι φορολογικοί συντελεστές . . . . .	213
<b>Φόροι και πληθωρισμός . . . . .</b>	<b>216</b>
Πώς ο πληθωρισμός μπορεί να επηρεάσει τους φόρους . . . . .	216
Αντιμετώπιση του προβλήματος φορολογίας/ πληθωρισμού . . . . .	219
Η φορολογική μεταχείριση του εισοδήματος που αποκτάται στο εξωτερικό . . . . .	221
<b>Δημοτικοί φόροι . . . . .</b>	<b>223</b>
Φορολογική μεταρρύθμιση και πολιτικοί συμβιθασμοί . . . . .	224
Περίληψη . . . . .	226
Ερωτήσεις για συζήτηση . . . . .	227
<b>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 17: ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΦΥΣΙΚΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ . . . . .</b>	<b>230</b>
<b>Προσφορά εργασίας . . . . .</b>	<b>232</b>
Θεωρητικοί προβληματισμοί . . . . .	232
Πώς αντιδρά η προσφορά εργασίας στους φόρους; . . . . .	237
Κάποια σημεία άξια προσοχής . . . . .	238
Προσφορά εργασίας και φορολογικά έσοδα . . . . .	243
Μια σφαιρική επισκόπηση . . . . .	247
<b>Αποταμίευση . . . . .</b>	<b>248</b>
Η επίδραση της φορολογίας στην αποταμίευση . . . . .	258
Αποταμιευτικοί λογαριασμοί με προνομιακή φορολογική μεταχείριση . . . . .	259

Φόροι και στενότητα κεφαλαίου . . . . .	260
<b>Αποφάσεις για την κατοικία . . . . .</b>	<b>261</b>
Σύνθεση του χαρτοφυλακίου . . . . .	264
Μια σημείωση για την πολιτική και τις ελαστικότητες . . . . .	266
Περίληψη . . . . .	267
Ερωτήσεις για συζήτηση . . . . .	268
<b>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 18: Ο ΦΟΡΟΣ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΝΟΜΙΚΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ . . . . .</b>	<b>271</b>
Γιατί να φορολογούνται τα νομικά πρόσωπα (οι επιχειρήσεις); . . . . .	272
<b>Η δομή . . . . .</b>	<b>273</b>
Οι αμοιβές των εργαζομένων αφαιρούνται . . . . .	274
Αφαιρούνται οι τόκοι, αλλά όχι το εισόδημα από μερίσματα . . . . .	274
Οι αποσβέσεις αφαιρούνται . . . . .	275
Μεταχείριση των μερισμάτων και των αδιανέμητων κερδών . . . . .	279
(Πραγματική) Αποτελεσματική φορολογική επιβάρυνση των κερδών των νομικών προσώπων . . . . .	280
<b>Επίπτωση και υπερβάλλον βάρος . . . . .</b>	<b>282</b>
Ένας φόρος επί των εταιρικών κεφαλαίων . . . . .	282
Ένας φόρος επί των οικονομικών κερδών . . . . .	283
<b>Επιπτώσεις στη συμπεριφορά (πώς επηρεάζεται</b>	
η συμπεριφορά) . . . . .	286
Συνολική υλική επένδυση . . . . .	286
Είδη περιουσιακών στοιχείων . . . . .	293
Χρηματοοικονομική διοίκηση . . . . .	293
<b>Φορολογία των πολυεθνικών εταιρειών . . . . .</b>	<b>298</b>
Αξιολόγηση . . . . .	302
<b>Εναρμόνιση της φορολογίας των επιχειρήσεων</b>	
στην Ευρωπαϊκή Ένωση: προοπτικές μεταρρύθμισης . . . . .	307
<b>Περίληψη . . . . .</b>	<b>313</b>
Ερωτήσεις για συζήτηση . . . . .	314

<b>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 19: ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΜΕΣΩ ΕΛΛΕΙΜΜΑΤΟΣ . . . . .</b>	317
<b>Το μέγεθος του χρέους . . . . .</b>	317
Ερμηνεία του ελλειμματος, του πλεονάσματος και του χρέους . . . . .	323
Επισκόπηση . . . . .	329
<b>Το βάρος του δημόσιου χρέους . . . . .</b>	329
Η άποψη του Lerner . . . . .	330
Ένα υπόδειγμα επάλληλων γενεών . . . . .	331
Το νεοκλασικό υπόδειγμα . . . . .	334
Το ρικαρντιανό υπόδειγμα . . . . .	336
Επισκόπηση . . . . .	338
<b>Φορολογία ή δανεισμός; . . . . .</b>	338
Η αρχή της ανταποδοτικότητας . . . . .	339
Ισότητα μεταξύ διαφορετικών γενεών . . . . .	339
Θέματα αποτελεσματικότητας . . . . .	340
Μακροοικονομικές διαστάσεις . . . . .	342
Ηθικές και πολιτικές διαστάσεις . . . . .	343
<b>Επισκόπηση . . . . .</b>	344
<b>Περίληψη . . . . .</b>	346
<b>Ερωτήσεις για συζήτηση . . . . .</b>	347
<b>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 20: ΦΟΡΟΙ ΣΤΗΝ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑ . . . . .</b>	349
<b>Αποτελεσματικότητα και δικαιοσύνη στην περίπτωση του προσωπικού φόρου δαπάνης . . . . .</b>	350
Θέματα αποτελεσματικότητας . . . . .	350
Θέματα δικαιοσύνης . . . . .	352
<b>Φόρος επί των λιανικών πωλήσεων (retail sales tax) . . . . .</b>	358
<b>Φόρος προστιθέμενης αξίας . . . . .</b>	358
Θέματα εφαρμογής . . . . .	360
<b>Ειδικοί φόροι κατανάλωσης . . . . .</b>	361
Επιπτώσεις των έμμεσων φόρων στην αποτελεσματικότητα και στη διανομή . . . . .	362

<b>Το σύστημα έμμεσης φορολογίας στην Ελλάδα . . . . .</b>	364
<b>Ο ενιαίος συντελεστής φορολόγησης των Hall-Rabushka . . . . .</b>	367
<b>Φόρος στις χρηματοροές (cash-flow tax) . . . . .</b>	368
<b>Φορολόγηση εισοδήματος ή φορολόγηση της κατανάλωσης; . . . . .</b>	369
Πλεονεκτήματα ενός φόρου επί της κατανάλωσης. . . . .	370
Μειονεκτήματα ενός φόρου επί της κατανάλωσης . . . . .	371
Προβλήματα και με τα δύο συστήματα . . . . .	373
<b>Οι φόροι περιουσίας . . . . .</b>	374
<b>Φόροι επί της ακίνητης περιουσίας . . . . .</b>	377
Οικονομική επίπτωση του φόρου στην κατοχή ακίνητης περιουσίας και συνέπειες στην αποτελεσματικότητα. . . . .	379
Γιατί οι φορολογούμενοι μισούν τόσο πολύ τους φόρους περιουσίας; . . . . .	389
<b>Ο φόρος κληρονομιών, δωρεών και γονικών παροχών . . . . .</b>	392
Αιτιολογήσεις . . . . .	392
Διατάξεις της φορολογίας κληρονομιών, δωρεών και γονικών παροχών . . . . .	397
Μεταρρύθμιση του φόρου κληρονομιών, δωρεών και γονικών παροχών . . . . .	400
<b>Περίληψη . . . . .</b>	401
<b>Ερωτήσεις για συζήτηση . . . . .</b>	403

## ΜΕΡΟΣ ΕΚΤΟ

### ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ 407

<b>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 21: Η ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ . . . . .</b>	408
<b>Ευρωπαϊκή Ένωση – μια μικρή εισαγωγή . . . . .</b>	408
<b>Οι διαδικασίες λήψης αποφάσεων της ΕΕ . . . . .</b>	412
<b>Ο προϋπολογισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης . . . . .</b>	416
<b>Πόροι του κοινοτικού προϋπολογισμού . . . . .</b>	418
Η βρετανική εξαίρεση . . . . .	421
<b>Πώς λαμβάνονται οι αποφάσεις για τον προϋπολογισμό; . . . . .</b>	421

Έλεγχοι και απολογισμοί . . . . .	423
Ποιος ωφελείται από τον προϋπολογισμό της ΕΕ; . . . . .	424
<b>Φορολογική πολιτική στην Ευρωπαϊκή Ένωση . . . . .</b>	<b>426</b>
Ο ρόλος των έμμεσων φόρων . . . . .	426
Άμεση φορολογία . . . . .	429
<b>Η δημοσιονομική πολιτική στην ONE . . . . .</b>	<b>431</b>
Το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα (ΕΝΣ) . . . . .	431
Από το ΕΝΣ στην ONE . . . . .	431
<b>Το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης . . . . .</b>	<b>434</b>
Τα προγράμματα σταθερότητας και σύγκλισης . . . . .	435
Διαδικασία έγκαιρης προειδοποίησης . . . . .	437
Διαπίστωση υπερβολικού ελλείμματος . . . . .	437
Διόρθωση υπερβολικού ελλείμματος . . . . .	438
Εφαρμογή στην πράξη . . . . .	439
<b>Περίληψη . . . . .</b>	<b>440</b>
<b>Ερωτήσεις για συζήτηση . . . . .</b>	<b>442</b>

## ΜΕΡΟΣ ΕΒΔΟΜΟ

### Το Μεγέθος του Κράτους 443

<b>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 22: ΜΕΓΕΘΟΣ ΚΑΙ ΕΥΡΟΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΤΟΜΕΑ . . . . .</b>	<b>444</b>
<b>Μέγεθος του κράτους . . . . .</b>	<b>445</b>
Φορολογικές στρεβλώσεις και αναποτελεσματικότητα . . . . .	449
Μέγεθος και παραγωγικότητα του δημόσιου τομέα . . . . .	453
Μέγεθος του κράτους και μακροοικονομικές επιδόσεις . . . . .	456
Υπάρχει σχέση μεγέθους του κράτους και οικονομικής ανάπτυξης; . . . . .	458
<b>Εύρος δραστηριοτήτων του δημόσιου τομέα . . . . .</b>	<b>460</b>
Μέγεθος του δημόσιου τομέα στην Ελλάδα . . . . .	460
Αποτελεσματικότητα του δημόσιου τομέα . . . . .	465
Διοικητικές παρεμβάσεις στην αγορά . . . . .	467
Δημόσια διοίκηση και οικονομικό βάρος επιχειρήσεων . . . . .	470
Κάποια συμπεράσματα . . . . .	472

<b>Περίληψη</b>	472
<b>Ερωτήσεις για συζήτηση</b>	473
<b>ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ: ΜΕΡΙΚΑ ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ</b>	
<b>ΜΙΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ</b>	475
<b>Προσφορά και ζήτηση</b>	475
Ζήτηση	476
Προσφορά	479
Ισορροπία	481
Προσφορά και ζήτηση για εισροές	483
Προσδιορισμός της μορφής της καμπύλης προσφοράς και της καμπύλης ζήτησης	483
<b>Η θεωρία της επιλογής του καταναλωτή</b>	484
Προτιμήσεις	484
Εισοδηματικός περιορισμός	490
Πώς προκύπτουν οι καμπύλες ζήτησης	500
Αποτέλεσμα υποκατάστασης και αποτέλεσμα εισοδήματος	501
<b>Οριακή ανάλυση</b>	503
<b>Πλεόνασμα καταναλωτή και πλεόνασμα παραγωγού</b>	507
Πλεόνασμα καταναλωτή	507
Πλεόνασμα παραγωγού	509

**Γλωσσάριο** 511

**Βιβλιογραφία και αναφορές** 523